

Johan Hos

Yellow Dog

Johan Hos (1951) vertaalde in 1976 het onvergetelijke verhaal 'A Perfect Day For Bananafish' omdat het nog niet eerder was vertaald en de geschikte lengte had voor de meesterproef op het Instituut voor vertaalkunde in Amsterdam. Via werk van James Baldwin, Peter Behrens, Emile Capouya, Norman Douglas, S.E. Hinton, Emma Hooper, Robert Hughes, Vladimir Nabokov, Richard Price, Mark Twain en anderen, en de vier boeken van J.D. Salinger belandde hij bij zijn jongste vertaling: 'Drie vroege verhalen', van JDS. (Arbeiderspers, Amsterdam 2015). Johan Hos is getrouwd en woont sinds 1999 in Frankrijk. Dit verhaal is geschreven naar aanleiding van James Baldwin: Bijna binnen handbereik, De Bezige Bij, Amsterdam, 1981.

Yellow Dog

Dit is een anekdote over een vertaalprobleem dat geen vertaalprobleem was – en wat er verder nog bij kwam kijken:

*... he's gone
where the Southern
cross' the Yellow Dog.*

... stond er. Het was een bluestekst, zoveel was duidelijk. Een van de vele in het boek. Er was besloten dat die teksten vertaald moesten worden. Duidelijk was ook dat 'Southern' en 'Yellow Dog' honderd tegen één zo zouden blijven staan, maar wat stond er? Je moet wél weten wat je laat staan, of weglaat.

Het bezoek van de schrijver aan het land was nu al twee keer uitgesteld, maar stond nu toch echt voor de deur. De vertaling was af, nagekeken door de redactie en we waren al twee dagen bezig met bespreken. Want zo ging dat toen, en ik heb zelf nooit meer van mijn vak geleerd dan tijdens het nauwgezet – met potlood en groene pen – doornemen van mijn ingeleverde vertaling met de eindredactie van die uitgeverij. Maar een oplossing voor die gele hond was er nog niet.

De woordenboeken en naslagwerken (in 1980 moest je je daarop verlaten) gaven voor *yellow dog* 'een verachtelijk, laf iemand', voor *yellow dog contract* 'een contract met anti-stakingsbeding' en voor *yellow dog labor* 'stakingsbrekers'. Binnen de context van het bluesnummer niet echt begrijpelijk. Dan maar een informant opgezocht: Michiel de Ruyter, die was altijd op de radio en had verstand van jazz en blues. Alles beter dan het de schrijver moeten vragen.

Want die was inmiddels in het land en we zouden met hem, zijn jonge vriend en twee redactieleden gaan lunchen bij een bekend restaurant in de buurt van de uitgeverij. De Ruyter woonde op loopafstand, en ik mocht later die middag langskomen.

De lunch verliep prima. De kleine, zwarte schrijver stelde wat subtiel verpakte vragen waarop ik gelukkig soepel kon antwoorden, en besloot al snel dat hij zijn vertaler wel kon vertrouwen. Hij bood zelfs aan om me de vijf manieren voor te doen waarop je 'motherfucker' tegen iemand kon zeggen. Van agressief tot liefhebbend. Midden in het volle restaurant, terwijl op de achtergrond de gerant en twee obers al klaarstonden.

Hadden de andere bezoekers van het restaurant elkaar aanvankelijk alleen nog aangestoten – dat is toch die Amerikaanse schrijver? – bij het eerste 'motherfucker!' viel er een geschrokken stilte aan de tafeltjes; en toen de schrijver mij bij het vijfde, liefhebbende 'motherfucker...' overeind trok en dwars over de tafel vol op de mond kuste, was het gekletter van vallend bestek en omgestoten glazen niet van de lucht en stonden alleen de gestaalde obers nog onverstoort bij ons tafeltje om de gebakken tong uit te serveren. De Yellow Dog kwam gelukkig niet ter sprake.

Wat dat nu toch was, zou ik die middag te weten komen, toen ik stipt op tijd bij mijn informant aanbelde. Hij vroeg via de intercom naast de voordeur wie het was.

‘Johan Hos. Ik zou vanmiddag langskomen met een vertaalprobleem.’

‘Ja, dat is zo. Maar ik kan nu niet opendoen.’

‘Nee?’

‘Ik ben namelijk gevallen.’

‘Oh... Maar moet ik dan niet iemand bellen, of hulp organiseren?’

‘Nee, er komt al iemand. Het gebeurt wel vaker.’

Ik keek omlaag, zag de twee gleuven die op iets meer dan een meter van elkaar waren uitgespaard in de twee hardstenen treden die naar de voordeur leidden en wist, waarschijnlijk als een van de laatsten in Nederland, dat Michiel de Ruyter in een rolstoel zat. Dat ging dus niet door; maar ik mocht opbellen.

Toen ik dat die middag vanaf de uitgeverij deed, wist De Ruyter mij onmiddellijk te vertellen dat de Yellow Dog de bijnaam was van een spoorwegmaatschappij, de Yazoo and Delta Railroad, die in Tennessee de lijn van de Southern Railway kruiste. En zoals ik al die tijd al had geweten, werd de naam ongewijzigd in de vertaling overgenomen.